KA / BG-GPO/2515/WPP-47/2006-2008

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪತ್ರ

ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾದುದು

ಸಂಪುಟ ೧೪೧	ಬೆಂಗಳೂರು, ಗುರುವಾರ, ಜೂನ್ ೨೯, ೨೦೦೬ (ಆಷಾಡ ೮, ಶಕ ವರ್ಷ ೧೯೨೮)	ಸಂಚಿಕೆ ೨೬

ಭಾಗ – ೪

ರಾಜ್ಯದ ವಿಧೇಯಕಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಗಳು, ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾದೇಶಗಳು, ಕೇಂದ್ರದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸನಗಳ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಸನಬದ್ಧ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಾಂಗದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮಾಡಿದ ನಿಯಮಗಳು, ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಮಾಡಿದ ನಿಯಮಗಳು.

ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನ ರಚನೆ ಸಚಿವಾಲಯ

ಅಧಿಸೂಚನೆ

ಸಂಖ್ಯೆ : ಸಂವ್ಯಶಾಇ 5 ಕೇಶಾಪ್ರ 2006, ಬೆಂಗಳೂರು, ದಿನಾಂಕ: 21ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 2006

ದಿನಾಂಕ 13.12.2005 ರಂದು ಲೋಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಗಿರುವ The Scheduled Tribes (Recognition of Forest Rights) Bill, 2005 ಅನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ (ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ) ವಿಧೇಯಕ, 2005

ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಆದರೆ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಾಗದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧೀಭೋಗವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಹಾಗೆ ನಿಹಿತಗೊಳಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಥ ಮಾನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ವಿಧೇಯಕ.

ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಮರ್ಥನೀಯ ಬಳಕೆ, ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ಅದರ ಮೂಲಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮತ್ತ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸುವಾಗ ಅರಣ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ;

ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯ ಅರಣ್ಯಗಳ ಕ್ರೋಢೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಜಮೀನುಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ವಸತಿಯ ಮೇಲಿನ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ;

ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಬೇರೆಡೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಉಳಿದಿರುವ ಆಸ್ತಿ ಹಿಡುವಳಿಯ ಅಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನೆರವಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ

ಇದು ಭಾರತ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಐವತ್ತಾರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಅಧಿನಿಯಮಿತವಾಗತಕ್ಕದ್ದು:–

ಅಧ್ಯಾಯ – I
ಪ್ರಾರಂಭಿಕ

1. ಚಿಕ್ಕ ಹೆಸರು, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭ:– (1) ಈ ಅಧಿನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ (ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ) ಅಧಿನಿಯಮ, 2005 ಎಂದು ಕರೆಯತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಇದು ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇಡೀ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗತಕ್ಕದ್ದು.

(3) ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬಹುದಾದಂಥ ದಿನಾಂಕದಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದು.

2. ಪರಿಭಾಷೆಗಳು:– ಈ ಅಧಿನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭವು ಅನ್ಯಥಾ ಅಗತ್ಯಪಡಿಸಿದ ಹೊರತು,–

(ಎ) "ಸಕ್ಷಮ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿ" ಎಂದರೆ 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (7)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ವಿವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು, ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ ಯಾರೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿ;

(ಬಿ) "ಮುಖ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು" ಎಂದರೆ ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾದ ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯವಾಗಿ ಇಡಲು ಅಗತ್ಯಪಡಿಸಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳು;

(ಸಿ) "ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು" ಎಂದರೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನೋಪಾಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯ;

(ಡಿ) "ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನು" ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಇದು ಅವರ್ಗೀಕೃತ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಗಡಿ ಗುರುತು ಮಾಡಿರದ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಭಾವಿತ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು;

(ಇ) "ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು" ಎಂದರೆ 3ನೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಎಫ್) "ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳು" ಎಂದರೆ, ಅರಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯು ಅರಣ್ಯಗಳ ಒಳಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಮೀಸಲು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿರುವ ನೆಲಸು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಇದು ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳು, ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ ಮಾಗಣಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳು, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಟಾಂಗ್ಯಾ ನೆಲಸು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಯಾವುದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಿ ಅಂಥ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ;

(ಜಿ) "ಗ್ರಾಮ ಸಭಾ" ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ವಯಸ್ಕ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗ್ರಾಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು;

(ಹೆಚ್) "ವಸತಿ"ಯು, ರೂಢಿಗತ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಆದಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಪೂರ್ವ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಥ ಇತರ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ;

(ಐ) "ಲಘು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು" ಬಿದಿರು, ಕುರುಚಲು ಗಿಡ, ತುಂಡು ಮರ, ಬೆತ್ತ, ಟಸ್ಸಾಲ್, ರೇಷ್ಮೆ ಗೂಡು, ಜೇನು, ಮೇಣ, ಅರಗು, ಟೆಂಡು ಅಥವಾ ಕೆಂಡು ಎಲೆಗಳು, ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಬೇರುಗಳು, ಗೆಡ್ಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಸ್ಯ ಮೂಲದ, ಮರಮುಟ್ಟಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ;

(ಜೆ) "ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿ" ಎಂದರೆ 12ನೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾದ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿ;

(ಕೆ) " ಅಧಿಸೂಚನೆ " ಎಂದರೆ ರಾಜಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾದ ಅಧಿಸೂಚನೆ;

(ಎಲ್) "ನಿಯಮಿಸಲಾದುದು" ಎಂದರೆ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾದ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಮಿಸಲಾದುದು;

(ಎಂ) "ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು" ಎಂದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ 244ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ (1)ನೇ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು;

(ಎನ್) "ಸಮರ್ಥನೀಯ ಬಳಕೆ"ಯು ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಅಧಿನಿಯಮ, 2002 (2003ರ 18)ರ 2ನೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿನ (ಒ) ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿರುವಂಥ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರತಕ್ಕದ್ದು;

(ಒ) "ಗ್ರಾಮ" ಎಂದರೆ,–

(i) ಪಂಚಾಯತಿಗಳ (ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವ) ಅಧಿನಿಯಮ, 1996ರ (1996ರ 40) ಉಪಬಂಧಗಳ 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (ಬಿ) ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ; ಅಥವಾ

(ii) ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶ; ಅಥವಾ

(iii) ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಹಳೆಯ ವಸತಿಗಳು ಅಥವಾ ವಸತಿಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಅಧಿಸೂಚಿತವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಮೋಜಣಿ ಮಾಡಿರದ ಗ್ರಾಮಗಳು; ಅಥವಾ

(iv) ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗ್ರಾಮ;

(ಪಿ) "ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿ" ಎಂದರೆ ವನ್ಯಜೀವಿ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಅಧಿನಿಯಮ, 1972ರ Iರಿಂದ IVನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವತಃ ಉಗ್ರ ಜಾತಿಯ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ – II
ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು

3. **ಪರಿಭಾಷಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು:–** ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯ ಒಡೆತನ ಅಥವಾ ಎರಡನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಮುಂದಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ:–

(ಎ) ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸದಸ್ಯ ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ವಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಸ್ವ–ಸಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯ ಅನುಭೋಗದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು;

(ಬಿ) ಹಿಂದಿನ ರಾಜ–ಮಹಾರಾಜರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನುದಾರಿ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಮಧ್ಯಂತರ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿಸ್ತಿರ್ ಮುಂತಾದ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಸಿ) ಸಣ್ಣ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅಥವಾ ವಿಲೆ ಮಾಡಲು ಮಾಲೀಕತ್ವ ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕು;

(ಡಿ) ಮೇಯಿಸುವ (ನೆಲೆಸಿರುವ ಮತ್ತು ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವ) ಅಲೆಮಾರಿ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಕಾಲಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂಥ ಉಪಯೋಗಗಳು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇತರ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಇ) ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಪೂರ್ವ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳದ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಎಫ್) ಕ್ಲೇಮುಗಳು ವಿವಾದಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರುವ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಾಮಸೂಚಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಿವಾದಿತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಜಿ) ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನುಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಾಗಳು ಅಥವಾ ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಹೆಚ್) ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಹಕ್ಕು;

(ಐ) ಅಧಿಸೂಚಿಸಿರುವ ಅಥವಾ ಅಧಿಸೂಚಿಸದಿರುವ ಹಳೆ ನೆಲಸು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಮೋಜಣಿ ಮಾಡದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಸ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಜೆ) ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ರಕ್ಷಣೆ, ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ ಅಥವಾ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹಕ್ಕು;

(ಕೆ) ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನಿನ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಥವಾ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಥವಾ ರೂಢಿಗತ ಕಾನೂನಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು;

(ಎಲ್) (ಎ)ಯಿಂದ (ಕೆ)ವರೆಗಿನ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸದಿರುವ ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಭೇಟೆಯಾಡುವ ಅಥವಾ ಉಪಾಯದಿಂದ ಹಿಡಿಯುವ ಅಥವಾ ಅದರ ಶರೀರದ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಕ್ಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ – III
ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳು

4. **ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವುದು:–** (1) ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉಪಬಂಧಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಅರಣ್ಯ

ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಉಪಯೋಗ ಅಥವಾ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ವಸತಿಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳು ಅಧಿಸೂಚಿತವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಂತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು ಮತ್ತು ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಈ ಅಧಿನಿಯಮ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಮತ್ತೂ ಪರಂತು, ಅಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂತಹ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಅಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳ ಧಾರಕರನ್ನು ಯುಕ್ತ ಪರಿಹಾರದ ಸಹಿತ ಸದರಿ ಅವಧಿಯೊಳಗಾಗಿ ಪುನರ್ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಸತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯು ಅಂತಹ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು 25ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1980ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನ ಅಧಿಭೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬ ಷರತ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರತಕ್ಕದ್ದು.

(3) (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಹಕ್ಕು ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

(4) ಅನ್ಯಥಾ ಉಪಬಂಧಿಸಿದುದನ್ನುಳಿದು, ಯಾರೇ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸದಸ್ಯನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ, ಅವನ ಅಧಿಭೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಅಥವಾ ಹೊರಹಾಕತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(5) (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು 3ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (ಎ) ಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ,–

(i) ಅಂತಹ ಜಮೀನು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಾಂಕದಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಅಧಿಭೋಗದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಧಿಭೋಗದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಿಡಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಎರಡೂವರೆ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮೀರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ;

(ii) ನೀಡಲಾದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಹಕ್ಕನ್ನು ವಿವಾಹಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪತಿ–ಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಏಕಸದಸ್ಯ ಕುಟುಂಬವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು;

(6) ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ನಿಹಿತವಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು,–

(i) ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಲಾಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು;

(ii) ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ನಿಹಿತವಾಗಿವೆಯೋ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಅರಣ್ಯಗಳ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಾಣದ ಸಹಿತ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ;

(7) (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ನಿಹಿತವಾದ ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ವಿವಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಸಕ್ಷಮ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಘೋಷಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಸಹಿತ ಸಂವಿಧಾನದ 342ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಮೇರೆಗೆ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟೆಂದು ಅಥವಾ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಅಧಿಸೂಚಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಆನಂತರ ಈ ವಿಷಯವದಲ್ಲಿ ಸಮುಚಿತ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಪರಂತು ಬಾಧಿತರಾದ ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯ ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಅಹವಾಲು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ಹೊರತು, ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(8) ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಪರಿಹಾರಾತ್ಮಕ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪೂರ್ವಾಧಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರದತ್ತಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

5. ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಧಾರಕರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:– ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕಿನ ಧಾರಕನು,–

(ಎ) ಅಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಅನುಮತಿಸಲಾದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಪುನರ್‌ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯೇತರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ;

(ಬಿ) ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು;

(ಸಿ) ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ವಸತಿಯನ್ನು ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಾಧಕವಾಗುವ ಯಾವುದೇ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು;

(ಡಿ) (i) ವನ್ಯಜೀವಿ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಅಧಿನಿಯಮ, 1972 (1972ರ 53); ಅಥವಾ

(ii) ವನ್ಯಜೀವಿ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಅಧಿನಿಯಮ, 1980 (1980ರ 69); ಅಥವಾ

(iii) ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಅಧಿನಿಯಮ, 2002 (2003ರ 18)

– ಇವುಗಳ ಯಾವುದೇ ಉಪಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ಇ) ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರುವ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು;

ಅಧ್ಯಾಯ –IV

ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

6. ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ:– (1) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಮಿತಿಗಳೊಳಗೆ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಥವಾ ಆ ಎರಡೂ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಂಥ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದಾದಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಲೇಮಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಆ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ನಂತರ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(2) ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಬಾಧಿತನಾದ ಯಾರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು (3)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿತವಾದ ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಆ ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು ಅಂಥ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ವಿಲೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು:

ಪರಂತು, ಅಂಥ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು:

ಮತ್ತೂ ಪರಂತು, ಅಂಥ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು, ಅವನ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಯುಕ್ತ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಹೊರತು, ಬಾಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ವಿಲೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(3) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಒಂದು ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(4) ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಬಾಧಿತನಾದ ಯಾರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಣಯದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಆ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು ಅಂಥ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ವಿಲೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು:

ಪರಂತು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯದ ವಿರುದ್ಧ ಅದನ್ನು ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅದು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದ ಹೊರತು, ನೇರವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ:

ಮತ್ತೂ ಪರಂತು, ಅಂಥ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು, ಅವನ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಯುಕ್ತ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಹೊರತು, ಬಾಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಲೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(5) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(6) ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕಿನ ದಾಖಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಣಯವು ಅಂತಿಮವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಬದ್ಧವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

(7) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ಆ ಏಜೆನ್ಸಿಯು ಕೋರಬಹುದಾದಂಥ ವಿವರಪಟ್ಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಒಂದು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(8) ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಗಳು, ನಿಯಮಿಸಬಹುದಾದಂಥ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂಕ್ತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಕಂದಾಯ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಇಲಾಖೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತರತಕ್ಕದ್ದು.

(9) ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸಬಹುದಾದಂತೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು.

ಅಧ್ಯಾಯ – V

ಅಪರಾಧಗಳು ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಳು

7. **ದಂಡನೆಗಳು:–** ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಅಥವಾ ಮೂಲಕ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಯಾರೇ ಹಕ್ಕುದಾರನು ಅಥವಾ ಯಾರೇ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು,–

(i) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಯಾವುದೇ ಉಪಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ದುಷ್ಪ್ರೇರಿಸಿದರೆ; ಅಥವಾ

(ii) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ನಿಹಿತವಾದ ಅಥವಾ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕಿನ ಯಾವುವೇ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡಿದರೆ; ಅಥವಾ

(iii) ಅರಣ್ಯ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ;

(iv) ಯಾವುದೇ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ; ಅಥವಾ

(v) ಯಾವುದೇ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದರೆ,

– ಅವನು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ವಿರುದ್ಧದ ಒಂದು ಅಪರಾಧದ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾದ ಜುಲ್ಮಾನೆಯಿಂದ ದಂಡಿತನಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಲ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಅಥವಾ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಅವಧಿಗೆ ಅಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು:

ಪರಂತು, ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುವ ದಂಡಗಳು, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಕಾನೂನಿನ ಮೇರೆಗೆ ವಿಧಿಸಲಾದ ಯಾವುದೇ ದಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಪೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

8. **ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗಿನ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳು:–** ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಸಮಿತಿ ಅಥವಾ ಅಂಥ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯನು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಥವಾ ಅದರ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ನಿಯಮದ ಯಾವುದೇ ಉಪಬಂಧವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅದು ಅಥವಾ ಅವರು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಅಪರಾಧದ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಆ ವಿರುದ್ಧದ ವ್ಯವಹರಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾದ ಜುಲ್ಮಾನೆಯಿಂದ ದಂಡಿತರಾಗತಕ್ಕದ್ದು:

ಪರಂತು, ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಸಮಿತಿಯ ಯಾರೇ ಸದಸ್ಯ ಅಥವಾ ಇಲಾಖಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಅಥವಾ ಯಾರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ಅಪರಾಧವು ತನಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಅಥವಾ ಅಂಥ ಅಪರಾಧ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗರೂಕತೆಯನ್ನು ತಾನು ವಹಿಸಿದ್ದೆನೆಂದು ಅವನು ರುಜುವಾತುಪಡಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಈ ಉಪಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

9. **ಅಪರಾಧಗಳ ಸಂಜ್ಞೇಯತೆ:–** ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು, 8ನೇ ಪ್ರಕರಣದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಅಪರಾಧದ ಸಂಜ್ಞೇಯತೆಯನ್ನು, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿವರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಗೆ ನೋಟೀಸನ್ನು ನೀಡಿದ ಹೊರತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಯು ಅಂಥ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸದ ಹೊರತು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಯ – VI

ಸಂಕೀರ್ಣ

10. **ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸದಸ್ಯರು, ಇತ್ಯಾದಿ ಲೋಕ ನೌಕರರಾಗಿರುವುದು:–** ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಕ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಯಾವುವೇ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ IVನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಭಾರತ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆಯ (1860ರ 45) 21ನೇ ಪ್ರಕರಣದ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಲೋಕ ನೌಕರನೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

11. ಸದ್ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮದ ರಕ್ಷಣೆ:– (1) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಯಾರೇ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಥವಾ ಇತರ ನೌಕರನ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ದಾವೆ, ಪ್ರಾಸಿಕ್ಯೂಷನ್ ಅಥವಾ ಇತರ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ಹೂಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(2) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಥವಾ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ನೌಕರರ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ದಾವೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ಹೂಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

(3) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಸದಸ್ಯರು, ಸದಸ್ಯ–ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ನೌಕರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, IVನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ದಾವೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ಹೂಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

12. ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿ:– ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಅಥವಾ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕೃತಗೊಳಿಸಿದ ಯಾರೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉಪಬಂಧಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

13. ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರ:– ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಮೇರೆಗೆ ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ IVನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಿಖಿತದಲ್ಲಿ ನೀಡಬಹುದಾದಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರತಕ್ಕದ್ದು.

14. ಅಧಿನಿಯಮವು ಯಾವುದೇ ಇತರ ಕಾನೂನನ್ನು ಅಲ್ಪೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ:– ಈ ಅಧಿನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಉಪಬಂಧಿಸಲಾದುದನ್ನುಳಿದು, ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉಪಬಂಧಗಳು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಕಾನೂನಿನ ಉಪಬಂಧಗಳ ಜೊತೆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

15. ನಿಯಮಗಳ ರಚನಾಧಿಕಾರ:– (1) ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು, ಅಧಿಸೂಚನೆ ಮೂಲಕ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉಪಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು.

(2) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನ್ವಯಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗದಂತೆ, ಅಂಥ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುವೇ ವಿಷಯಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಬಂಧಿಸಹುದು, ಎಂದರೆ:–

(ಎ) 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಬಹುದಾದ ರೀತಿ;

(ಬಿ) 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (4)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ರೀತಿ;

(ಸಿ) 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಚಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿ ಕ್ಲೇಮಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರರಕಣದ (2)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಉಪ–ವಿಭಾಗೀಯ ಸಮಿತಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೀತಿ;

(ಡಿ) 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (8)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ, ಅರಣ್ಯ, ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಟ್ಟ;

(ಇ) ಉಪ–ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (9)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ;

(ಎಫ್) ಅಗತ್ಯಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅಥವಾ ನಿಯಮಿಸಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ಇತರ ವಿಷಯ;

(3) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸದನದ ಮುಂದೆ, ಅದು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕ್ರಮ ಅಧಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಬಹುದಾದ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಧಿವೇಶನ ಅಥವಾ ಅನುಕ್ರಮ ಅಧಿವೇಶನದ ನಿಕಟೋತ್ತರ ಅಧಿವೇಶನದ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅಥವಾ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು

ರಚಿಸಕೂಡದೆಂದು ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಆ ತರುವಾಯ ಆ ನಿಯಮವು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ, ಹಾಗೆ ಮಾರ್ಪಾಟಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಅಥವಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಂಥ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಪಾಟು ಅಥವಾ ರದ್ದತಿಯು ಆ ನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಲಾದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ಕಾನೂನು ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಬಾಧಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರಣಗಳ ವಿವರಣೆ

ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳು ಈ ಎರಡೂ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಪರಿಸರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತು ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಾಯಶಃ ತನ್ನ ಅತಿಯಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭದಾಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಮಂಜಸ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹೇಗೋ ಈ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿತು. ಸ್ವತಂತ್ರದ ನಂತರ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಜೀವನ ಕ್ರಮದ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಗುಣವಿಶೇಷವೇ ಈ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ವಸಾಹತು ಶಾಸನದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದು ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಿರ್ಮಣಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೀಸಲು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮೂಲತಃವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಕಡೆಗಣಿಸಿತು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳ ಕಾರ್ಯಚೌಕಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಜ್ಞಾನ ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ನೈಜವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಧುನಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳೂ ಸಹ ಅವರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊರಗಿಡುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೇ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ ಅಧಿಭೋಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ಮೂಲತಃ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಅದರ ಉದ್ದೇಶಿತ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದೇ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರ ಕಾರ್ಯನೀತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನಗಂಡಿವೆ. ಅರಣ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅರಣ್ಯಗಳು ಉಳಿಯಲು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅವರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಈ ಜಮೀನುಗಳ ಹಿಡುವಳಿಯ ಅಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರನ್ನು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಭಯವೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪಂಗಡಗಳು, ತಾವು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನುಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅರಣ್ಯಗಳು ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರ್ಗದಾಣಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಈಗ ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

2. ಆದುದರಿಂದ, ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಾನೂನನ್ನು ಅಧಿನಿಯಮಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಈ ವಿಧೇಯಕವು, ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಉದರಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಉಪ–ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ನಾಶಪಡಿಸದಂತೆ ಅರಣ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ವಿಧೇಯಕದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

3. ಈ ವಿಧೇಯಕವು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ:–

i. ಇದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಥನೀಯ ಅಥವಾ ನಾಶಕಾರಕ ಕ್ರಮಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು;

ii. ಇದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ನಿಹಿತವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಯಂತ್ರದ ಔಪಚಾರಿಕ ದಾಖಲು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಜಾರಿಮಾಡುವುದು;

iii. ಇದು ಅರಣ್ಯಗಳ ಯಾವುದೇ ಮುಂದುವರಿದ ಒತ್ತುವರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಕೋರುವುದು;

iv. ಇದು, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿದ, ಬಹುದಿನದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ನೈಜ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದ ಸುಭದ್ರ ಹಾಗೂ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಲಾಗದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಮಗ್ರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

4. ಮೇಲಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತೆ ಈ ವಿಧೇಯಕ ಕೋರಿದೆ.

ನವ ದೆಹಲಿ
5.12.2005 **(ಪಿ.ಆರ್. ಕಿಂಡಿಯ)**

ಹಣಕಾಸು ವಿವರಣಾ ಪತ್ರ

ವಿಧೇಯಕದ 2ನೇ ಖಂಡದ (ಎ) ಉಪಖಂಡವು, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸಕ್ಷಮ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯ ನೇಮಕಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಧೇಯಕದ 6ನೇ ಖಂಡದ (3)ನೇ ಉಪಖಂಡವು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಉಪ-ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. 6ನೇ ಖಂಡದ (5)ನೇ ಉಪಖಂಡವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. 6ನೇ ಖಂಡದ (7)ನೇ ಉಪಖಂಡವು, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ, ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳು ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಸಭೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆವರ್ತಕ ಅನಾವರ್ತಕ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚವಿರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಪ್ರತ್ಯಾಯೋಜಿತ ಶಾಸನ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾಪನ

ವಿಧೇಯಕದ 15ನೇ ಖಂಡವು, ರಾಜಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಶಾಸನದ ಉಪಬಂಧಗಳ ನಿರ್ವಹಣಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದೆ. ಆ ಖಂಡದ (2)ನೇ ಉಪಖಂಡವು, ಸದರಿ ಖಂಡದ ಮೇರೆಗೆ ರೂಪಿಸಬಹುದಾದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು, 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ರೀತಿ, 4ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (4)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ರೀತಿ, ಕ್ಲೇಮುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (1)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಚಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಲೇಮಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಭೂಪಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (2)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಅಡಿ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೀತಿ, 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ(8)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಉಪ-ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಇಲಾಖೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಉಪ-ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 6ನೇ ಪ್ರಕರಣದ (9)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದೆ. 15ನೇ ಖಂಡದ (3)ನೇ ಉಪಖಂಡವು, ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಅಗತ್ಯಪಡಿಸಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಪಬಂಧಿಸಿದೆ.

2. ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿವರಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಿಧೇಯಕದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾಸನ ರಚನಾಧಿಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಾಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣ.

ಲೋಕಸಭೆ

ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅಂಥ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಆದರೆ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು
ದಾಖಲಿಸಲಾಗದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯ
ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಧಿಭೋಗವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಹಾಗೆ
ನಿಹಿತಗೊಳಿಸಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
ಅಂಥ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ನಿಹಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು
ದಾಖಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ
ಒಂದು ವಿಧೇಯಕ.

(ಶ್ರೀ ಪಿ.ಆರ್. ಕಿಂಡಿಯಾ, ಬುಡಕಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಚಿವರು)

THE SCHEDULED TRIBES (RECOGNITION OF FOREST RIGHTS) BILL, 2005

A BILL

to recognise and vest the forest rights and occupation in forest land in forest dwelling Scheduled Tribes who have been residing in such forests for generations but whose rights could not be recorded and to provide for a framework for recording the forest rights so vested and the nature of evidence required for such recognaition and vesting in respect of forest land.

Whereas the recognised rights of the forest dwelling Scheduled Tribes include the responsibilities and authority for sustainable use, conservation of biodiversity and maintenance of ecological balance and there by strengthening the conservation regime of the forests while ensuring livelihood and food security of the forest dwelling Scheduled Tribes;

And whereas the forest rights on ancestral lands and their habitat were not adequately recognised in the consolidation of State forests during the colonial period as well as in independent India resulting in historical injustice to the forest dwelling Scheduled Tribes who are integral to the very survival and sustainability of the forest ecosystems ;

And whereas it has become necessary to address the long standing insecurity of tenurial and access rights of forest dwelling Scheduled Tribes including those who were forced to relocate their dwelling due to State development interventions.

Be it enacted Parliament in the Fifty-sixth Year of the Republic of India as follows :-

CHAPTER - I

PRELIMINARY

1. Short title, extent and commencement.- (1) This Act may be called the Scheduled Tribes (Recognition of Forest Rights) Act, 2005.

(2) It extends to the whole of India except the State of Jammu and Kashmir.

(3) It shall come into force on such date as the Central Government may, by notification in the Official Gazette, appoint.

2. Definitions.- In this Act, unless the context otherwise requires,-

(a) "competent authority" means any officer or authority appointed by the Central Government, by notification, to deal with disputes referred to in sub-section (7) of section 4;

(b) "core areas" means such areas of National Parks and Sanctuaries required to be kept as inviolate for the purposes of wildlife conservation as may be determined, by notification, by the Ministry of the Central Government dealing with Environment and Forests;

(c) "forest dwelling Scheduled Tribes" means the members or community of the Scheduled Tribes who primarily reside in forests and includes the Scheduled Tribes pastoralist communities and who depend on the forests or forest lands for bona fide livelihood needs;

(d) "forest land" means land of any description falling within any forest area and includes unclassified forests, un-demarcated forests existing or deemed forests, protected forests, reserved forests, Sanctuaries and National Parks;

(e) "forest rights" means the forest rights referred to in section 3;

(f) " forest villages" means the settlements which have been established inside the forests by the forest department of any State Government for forestry operations or which were coverted into forest villages through the forest reservation process and includes forest settlement villages, fixed demand holdings, all types of taungya settlements, by whatever name called, for such villages and includes lands for cultivation and other uses permitted by the Government;

(g) "Gram Sabha" means a village assembly which shall consist of all adult members of a village and in case of States having no Panchayats, the traditional village institutions;

(h) " habitat" includes the area comprising the customary habitat and such other habitat in reserved forests and protected forests of primitive tribal groups and pre-agricultural communities and other forest dwelling Scheduled Tribes;

(i) "minor forest produce" includes all non-timber forest produce of plant origin including bamboo, brush wood, stumps, cane, tussar, cocoons, honey, wax, lac, tendu or kendu leaves, medicinal plants and herbs, roots, tubers and the like;

(j) "nodal agency" means the nodal agency specified in section 12;

(k) "notification" means a notification published in the Official Gazette;

(l) "prescribed" means prescribed by rules made under this Act;

(m) "Scheduled Areas" means the Scheduled Areas referred to in clause (1) of article 244 of the Constitution;

(n) "sustainable use" shall have the same meaning as assigned to it in clause (o) of section 2 of the Biological Diversity Act, 2002;

(o) "village" means -

(i) a village referred to in clause (b) of section 4 of the Provisions of the Panchayats (Extension to the Scheduled Areas) Act, 1996, or

(ii) any area referred to as a village in any State law relating to Panchayats other than the Scheduled Areas; or

(iii) forest villages, old habitation or settlements and unsurveyed villages, whether notified as village or not; or

(iv) in the case of States where there are no Panchayats, the traditional village, by whatever name called ;

(p) "wild animal" means any species of animal specified in Schedules I to IV of the Wild Life (Protection) Act, 1972 (53 of 1972) and found wild in nature.

CHAPTER II

FOREST RIGHTS

3. Forest rights of forest dwelling Scheduled Tribes defined.- For the purposes of this Act, the following rights, which are secure individual or community tenure or both, shall be the forest rights of forest dwelling Scheduled Tribes, namely :-

(a) right to hold and live in the forest land under the individual or common occupation for habitation or for self-cultivation for livelihood by a member or members of a forest dwelling Scheduled Tribe;

(b) community rights such as nistar, by whatever name called, and used in erstwhile princely States, Zamindari or such intermediary regimes;

(c) right of ownership access to use or dispose of minor forest produce;

(d) other community rights of uses or entitlements such as grazing (both settled and transhumant) and traditional seasonal resource access of nomadic or pastoralist communities;

(e) rights, including community tenures of habitat and habitation for primitive tribal groups and pre-agricultural communities;

(f) rights in or over disputed lands under any nomenclature in any State where claims are disputed;

(g) rights for conversion of Pattas or leases or grants issued by any local authority or any State Government on forest land to titles;

(h) rights of conversion of forest villages into revenue villages;

(i) rights of settlement of old habitations and unsurveyed villages, whether notified or not;

(j) right to protect, regenerate or conserve or manage any community forest resource which they have been traditionally protecting and conserving for sustainable use;

(k) rights which are recognised under any State laws or laws of any Autonomous District Council or Autonomus Regional Council or which are accepted as rights of tribals under any traditional or customary law of any State;

(l) any other traditional right customarily enjoyed by the forest dwelling Scheduled Tribes which are not mentioned in clauses (a) to (k) but excluding the traditional right of hunting or trapping or extracting a part of the body of any species of wild animal.

CHAPTER - III

RIGHTS OF FOREST DWELLING SCHEDULED TRIBES

4. Recognition of and vesting of forest rights in forest dwelling Scheduled Tribes. (1) Notwithstanding anything contained in any other law for the time being in force and subject to the provisions of this Act, the Central Government hereby recognises and vests forest rights in the forest

dwelling Scheduled Tribes, where they are scheduled, in respect of forest land and their habitat including right to collect, utilise or transfer minor forest produce in such manner as may be prescribed :

Provided that the forest rights determined under this Act for vesting in the core areas of the National Parks and Sanctuaries shall be granted on provisional basis for a period of five years from the date of coming into force of this Act:

Provided further that such provisional rights in such core areas shall become permanent if the holders of such rights are not re-located within said period with due compensation.

(2) The recognition and vesting of forest rights under this Act to forest dwelling Scheduled Tribes in relation to any State or Union territory in respect of forest land and their habitat shall be subject to the condition that such Scheduled Tribes or tribal communities had occupied forest land before the 25th day of October, 1980.

(3) A right conferred by sub-section (1) shall be heritable but not alienable or transferable.

(4) Save as otherwise provided, no member of a forest dwelling Scheduled Tribe shall be evicted or removed from forest land under his occupation till the recognition and verification procedure is completed in such manner as may be prescribed.

(5) Where the forest rights recognised and vested by sub-section (1) are in respect of land mentioned in clause (a) of section 3,-

(i) such land shall be under the occupation of an individual or family or community on the date of commencement of this Act and shall be restricted to the area under actual occupation and shall in no case exceed an area of two and one-half hectares per nuclear family of a forest dwelling Scheduled Tribe;

(ii) the title to the extent given shall be registered jointly in the name of both the spouses in case of married persons and in the name of the single head in case of single member household.

(6) The forest rights recognised and vested by sub-section (1) in the forest dwelling Scheduled Trible shall -

(i) be exercised only to the extent vested;

(ii) include the responsibility and authority of protection, conservation with sustainable use and regeneration of adjoining forests in which community rights have been vested.

(7) In case any forest right recognised and vested by sub-section (1) is disputed by any State Government or local authority, the competent authority shall consider the records prepared at the time of declaring the area as Scheduled Areas, and while notifying any tribe to be or deemed to be a Scheduled Tribe under article 342 of the Constitution along with evidence and then pass an appropriate order in the matter :

Provided that no order refusing to grant any forest right shall be passed unless the aggrieved member or members of the community are given an opportunity of being heard.

(8) The forest reights shall be conferred free of all encumbrances, including requirements of net present value and compensatory afforestation for diversion of forest land.

5. Duties of holders of forest rights. The holder of any forest right under this Act shall -

(a) save for those activities that are permitted under such rights, not indulge in any activity that adversely afftects the wild animal, forest and the biodiversity in the local area including clearing of forest land or trees which have grown naturally on that land for any non-forestry purposes including re-afforestation;

(b) ensure that adjoining catchments areas, water sources and other ecologically sensitive areas are adequately protected;

(c) ensure that the habitat of forest dwelling Scheduled Tribes is preserved from any form of destructive practices affecting their cultural and natural heritage;

(d) inform the Gram Sabha and to the forest authorities any activity in violation of any of the provisions of -

(i) the Wild Life, Protection) Act, 1972 (53 of 1972) ; or

(ii) the Forest (Conservation) Act, 1980 (69 of 1980) ; or

(iii) the Biological Diversity Act, 2002 (18 of 2003) ;

(e) ensure that the decisions taken in the Gram Sabha to regulate access to community forest resource and stop any activity which adversely affects the wild animals, forest and biodiversity are complied with.

CHAPTER - IV

AUTHORITIES AND PROCEDURE FOR VESTING OF FOREST RIGHTS

6. Authorities to vest forest rights in forest dwelling Scheduled Tribes and the procedure there of. (1) The Gram Sabha shall be the authority to initiate the process for determining the nature and extent of individual or community forest rights or both that may be given to the forest dwelling Scheduled Tribes within the local limits of its jurisdiction under this Act by receiving claims, consolidating and verifying them and preparing a map delineating the area of each recommended claim in such manner as may be prescribed for exercise of such rights and the Gram Sabha shall, then, pass a resolution to that effect and thereafter forward a copy of the same to the Sub-Divisional Level Committee.

(2) Any person aggrieved by the resolution of the Gram Sabha may prefer a petition to the Sub-Divisional Level Committee constituted under sub-section (3) and the Sub-Divisional Level Committee shall consider and dispose of such petition :

Provided that every such petition shall be preferred within sixty days from the date of passing of the resolution by the Gram Sabha :

Provided further that no such petition shall be disposed of against the aggrieved person, unless he has been given a reasonable opportunity to present his case.

(3) The State Government shall constitute a Sub-Divisional Level Committee to examine the resolution passed by the Gram Sabha and prepare the record of forest rights and forward it through the Sub-Divisional Officer to the District Level Committee for a final decision.

(4) Any person aggrieved by the decision of the Sub-Divisional Level Committee may prefer a petition to the District Level Committee within sixty days from the date of decision of the Sub-Divisional Level Committee and the District Level Committee shall consider and dispose of such petition:

Provided that no petition shall be preferred directly before the District Level Committee against the resolution of the Gram Sabha unless the same has been preferred before and considered by the Sub-Divisional Level Committee:

Provided that no petition shall be preferred directly before the District Level Committee against the resolution of the Gram Sabha unless the same has been preferred before and considered by the Sub-Divisional Level Committee:

Provided further that no such petition shall be disposed of against the aggrieved person, unless he has been given a reasonable opportunity to present his case.

(5) The State Government shall constitute a District Level Committee to consider and finally approve the record of forest rights prepared by the Sub-Divisional Level Committee.

(6) The decision of the District Level Committee on the record of forest right shall be final and binding.

(7) The State Government shall constitute a State Level Monitoring Committee to monitor the process of recognition and vesting of forest rights and to submit to the nodal agency such returns and reports as may be called for by that agency.

(8) The Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and the State Level Monitoring Committee shall consist of officers of the departments of Revenue, Forest and Tribal Affairs of the State Government at the appropriate level as may be prescribed.

(9) The composition and functions of the Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and State Level Monitoring Committee and the procedure to be followed by them in the discharge of their functions shall be such as may be prescribed.

CHAPTER - V

OFFENCES AND PENALTIES

7. Penalties.- If any holder of any forest right conferred by or under this Act or any other person

(i) contravenes or abets the contravention of any of the provisions of this Act; or

(ii) commits a breach of any of the conditions of the forest right vested or recognised under this Act; or

(iii) engages in unsustainable use of forest or forest produce; or

(iv) kills any wild animal or destroys forests or any other aspect of biodiversity; or

(v) fells trees for any commercial purpose,

he shall be guilty of an offence against this Act and be punished with fine which may extend to one thousand rupees and in case the offence is committed more than once, the forest rights of the person who has committed the offence for the second or subsequent time shall be derecognised for such period as the District Level Committee, on the recommendation of the Gram Sabha, may decide :

Provided that the penalties under this section shall be in addition to and not in derogation of imposition of any penalty under any other law for the time being in force.

8. Offences by members or officers of authorities and committees under this Act.- Where any authority or committee or officer or member of such authority or Committee contravenes any provision of this Act or any rule made there under concerning recognition of forest rights, it or they, shall be deemed to be guilty of an offence under this Act and shall be liable to be proceeded against and punished with fine which may extend to one thousand rupees:

Provided that nothing contained in this sub-section shall render any member of the authority or committee or head of the department or any person referred to in this section liable to any punishment if he proves that the offence was committed without his knowledge or that he had exercised all due diligence to prevent the commission of such offence.

9. Cognizance of offences.- No court shall take cognizance of any offence under section 8 unless any forest dwelling Scheduled Tribe in case of dipute relating to a resolution of a Gram Sabha or the Gram Sabha through a resolution against any higher authority gives a notice of not less than sixty days to the State Level Monitoring Committee and the State Level Monitoring Committe has not proceeded against such authority.

CHAPTER - VI

MISCELLANEOUS

10. Members of authorities, etc., to be public servants.- Every member of the authorities referred to in Chapter IV and every other officer exercising any of the powers conferred by or under this Act shall be deemed to be a public servant within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code. (45 of 1860)

11. Protection of action taken in good faith.- (1) No suit, prosecution or other legal proceeding shall lie against any officer or other employee of the Central Government or the State Government for anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

(2) No suit or other legal proceeding shall lie against the Central Government or the State Government or any of its Officers or other employees for any damage caused or likely to be caused by anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

(3) No suit or other legal proceeding shall lie against any authority referred to in Chapter IV including its chairperson, members, member-secretary, officers and other employees for anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

12. Nodal agency.- The Ministry of the Central Government dealing with Tribal Affairs or any officer or authority authorised by the Central Government in this behalf shall be the nodal agency for the implementation of the provisions of this Act.

13. Power of Central Government to issue directions.- In the performance of its duties and exercise of its powers by or under this Act, every authority referred to in Chapter IV shall be subject to such general or special directions, as the Central Government may , from time to time, give in writing.

14. Act not in derogation of any other law.- Save as otherwise provided in this Act, the provisions of this Act shall be in addition to and not in derogation of the provisions of any other law for the time being in force.

15. Power to make rules.- (1) The Central Government may, by notification, make rules for carrying out the provisions of this Act.

(2) In particular, and without prejudice to the generality of the foregoing powers, such rules may provide for all or any of the following matters, namely :-

(a) the manner in which forest rights may be exercised under sub-section (1) of section 4;

(b) the procedure for and the manner of recognition and verification of forest rights under sub-section (4) of section 4;

(c) the procedure for receiving claims, consolidating and verifying them and preparing a map delineating the area of each recommend claim for exercise of forest rights under sub-section (1) of section 6 and the manner of preferring a petition to the Sub-Divisional Committee under sub-section (2) of that section;

(d) the level of officers of the departments of Revenue, Forest and Tribal Affairs of the State Government to be appointed as members of the Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and the State Level Monitoring Committee under sub-section (8) of section 6;

(e) the composition and functions of the Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and the state Level Monitoring Committee and the procedure to be followed by them in the discharge of their functions under sub-section (9) of section 6;

(f) any other matter which is required to be, or may be, prescribed.

(3) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session, for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or the successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done under that rule.

STATEMENT OF OBJECTS AND REASONS

Forest dwelling tribal people and forests are inseparable. One cannot survive without the other. The conservation of ecological resources by forest dwelling tribal communities have been referred to in ancient manuscripts and scriptures. The colonial rule somehow ignored this reality for greater economic gains and probably for good reasons prevalent at that time. After independence, in our enthusiasm to protect natural resources, we continued with colonial legislation and adopted more internationally accepted notions of conservation rather than learning from the rich traditions of the country where conservation is embedded in the ethos of tribal life. The reservation processes for creating wilderness and forest areas for production forestry somehow ignored the bona fide interests of the tribal community from legislative framework in the regions where tribal communities primarily inhabit. The simplicity of tribals and their general ignorance of modern regulatory frameworks precluded them from asserting their genuine claims to resources in areas where they belong and depended upon. The modern conservation approaches also advocate exclusion rather than integration, It is only recently that forest management regimes have initiated action to recognise the occupation and other rights of the forest dwellers and have in their policy processes realised that tribal communities who depend primarily on the forest resource can not but be integrated in their designed management processes. There is a recognition of the fact that forests have the best chance to survive if communities participate in its conservation and regeneration measures. Insecurity of tenure and fear of eviction from these lands where they have lived and thrived for generations are perhaps the biggest reasons why tribal communities feel emotionally as well as physically alienated from forests and forest lands. This historical injustice now needs correction before it is too late to save our forests from becoming abode of undesirable elements.

2. It is, therefore, proposed to enact a law laying down a procedure for recognition and vesting of forest rights in forest dwelling Scheduled Tribes. This Bill is a logical culmination of the process of recognition of forest rights. The recognition of forest rights enjoyed by the forest dwelling Scheduled Tribes on all kinds of forest lands for generations which includers forest land for sustenance and usufructs from forest based resources is the fundamental basis on which the proposed legislation stands.

3. The Bill, inter alia, provides for the following matters, namely :-

(i) it reinforces and utilises the rich conservation ethos that communities have traditionally shown and cautions against any form of unsustainable or destructive practices;

(ii) it lays down a simple procedure for recognition and vesting of forest rights in the forest dwelling Scheduled Tribes so that rights, which stand vested in forest dweling tribal communities, become legally enforceable through corrective measures in the formal recording system of the executive machinery;

(iii) it provides for adequate safeguards to avoid any further encroachment of forests and seeks to involve the democratic institutions at the grassroots level in the process of recognition and vesting of forest rights;

(iv) it addresses the long standing and genuine felt need of granting a secure and inalienable right to those communities whose right to life depends on right to forests and thereby strengthening the entire conservation regime by giving a permanent stake to the Scheduled Tribes dwelling in the forests for generations in symbiotic relationship with the entire ecosystem.

4. The Bill seeks to achieve the above objects.

New Delhi ; **P.R. KYNDIAH.**

The 5th December 2005

FINANCIAL MEMORANDUM

Sub-clause (a) of clause 2 of the Bill provides for appointment of an officer or authority as competent authority to deal with disputes relating to forest rights. Sub-clause (3) of clause 6 of the Bill inter alia provides for the constitution of Sub-Divisional Level Committee by the State Government. Sub-clause (5) of clause 6 provides for the constitution of District Level Committee by the State Government. Sub-clause (7) of clause 6 provides for the constitution of State Level Monitoring Committee by the State Government. The above Authorities and Committees shall consist of Government officers. The expenditure towards holding of meetings, etc, would be negligible and it is not possible to make an estimate of them. There shall be no other additional expenditure, both recurring and non-recurring.

MEMORANDUM REGARDING DELEGATED LEGISLATION

Clause 15 of the Bill empowers the Central Government to make, by notification in the Official Gazette, rules for carrying out the provisions of the proposed legislation. Sub-clause (2) of that clause enumerates the matters in respect of which rules may be made under the said clause, These matters, inter alia, relate to the manner in which forest rights may be exercised under sub-section (1) of section 4, the procedure, for and the manner of recognition and verification of forest rights under sub-section (4) of section 4, the procedure for receiving claims, consolidating and verifiying them and preparing a map delineating the area of each recommed claim for exercise of forest rights under sub-section (1) of section 6 and the manner of preferring a petition to the Sub-Divisional Level Committee under sub-section (2) of section 6, the level of officers of the departments of Revenue, Forest and Tribal Affairs of the State Government to be appointed as members of the Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and the State Level Monitoring Committee under sub-section (8) of section 6 and the composition and functions of the Sub-Divisional Level Committee, the District Level Committee and the State Level Monitoring Committee and the procedure to be followed by them in the discharge of their functions under sub-section (9) of section 6. Sub-clause (3) of clause 15 provides that the rules are required to be laid before Parliament.

2. The aforesaid matters relate to matters of procedure or administrative details and it is not practicable to provide for them in the Bill itself. The delegation of legislative power is, therefore, of a normal character.

A

BILL

to recognise and vest the forest rights and occupation in forest land in forest dwelling Scheduled Tribes who have been residing in such forests for generations but whose rights could not be recorded and to provide for a framework for recording the forest rights so vested and the nature of evidence required for such recognition and vesting in respect of forest land.

(shir P.R. Kyndiah, Minister of Tribal Affairs)

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಆದೇಶಾನುಸಾರ
ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ರಿಚಾರ್ಡ್ ಲೋಬೋ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾರೂಪಕಾರ ಮತ್ತು ಪದನಿಮಿತ್ತ
ಸರ್ಕಾರದ ಉಪ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನ ರಚನೆ ಇ ಲಾಖೆ.

ಪಿ.ಆರ್. 22